

PORUCZYĆ (382) *vb pf*

o jasne.

inf poruczyć (49). ◇ *fut 1 sg* poruczę (4). ◇ *2 sg* poruczysz (5). ◇ *3 sg* poruczy (11). ◇ *1 pl* poruczymy (4), poruczemy (2); -ymy *KrowObr, RejPos*; -emy *ForCnR*; -ymy : -emy *SarnStat* (2:1); ~ -emy (1), -(e)my (1). ◇ *2 pl* poruczycie (2). ◇ *3 pl* poruczają (6). ◇ *praet 1 sg m* poruczyłem, -em, -m poruczył (12), -ch poruczył (3), ja poruczył (1) *CzahTr*; -ch poruczył *RejKup*; -m poruczył : -ch poruczył *CiekPotr* (1:2). ◇ *2 sg m* poruczyłeś, -eś, -ś poruczył (10). ◇ *3 sg m* poruczył (135). *f* poruczyła (7). *n* poruczyło (1). ◇ *1 pl m pers* poruczylismy, -smy poruczylisi (7), [poruczylismy], -chmy poruczylisi (1) *RejZwierc. subst* -smy poruczylisi (1). ◇ *3 pl m pers* poruczylisi (15), poruczeli (1) *WyprPl*. ◇ *plusq 3 sg m* był poruczył (12), poruczył był (3); poruczył był *KromRozm III*; był poruczył : poruczył był *BibRadz* (1:1), *RejPos* (2:1). ◇ *3 pl m pers* byli poruczylisi (1) *MurzHist*, poruczylisi byli (1) *BielKron*. ◇ *imp 2 sg* porucz (10). ◇ *1 pl* poruczmy (2). ◇ *2 pl* poruczcie (1). ◇ *con 2 sg m* byś poruczył (2). ◇ *3 sg m* by poruczył (4). ◇ *1 pl m pers* bychmy poruczylisi (1). ◇ *impers* [niektóre użycia może *N sg n* od PORUCZONY] *praet* poruczono (27), jest poruczono (6), było poruczono (3); jest poruczono *RejPs, Mącz*; poruczono : jest poruczono : było poruczono *RejZwierz* (1:-:1), *BielKron* (3:-:1), *RejPos* (2:3:1), *SarnStat* (1:1:-); ~ -ono (4), -(o)no (32). ◇ *imp* niech(aj) będzie porucz(o)no (2). ◇ *con* by porucz(o)no (1). ◇ *part praet act* poruczysz (29).

Składnia dopełnienia sprawcy przy impers: poruczono od kogo (1) *Prot*, *przez kogo* (1) *RejPos*.

Sł stp, Cn brak, Linde także XVII w.

1. Powierzyć, oddać z zaufaniem; *praecipere, tradere Vulg, PolAnt; commendare PolAnt, Calag; committere Mącz, Modrz; mandare Vulg; custodire, praeponere PolAnt; concredere, credere Calag* [w tym: *komu, czemu* (316), *kogo, co* (287)] (343) : Potym dokonawłfy włfytkiego tzo bylo piłano onijm/ [...] matuchnę Iánowi poruczylwłfy rzékł: Włtępiuę ku oyttzu memu ij wállemu. *OpecŻyw* 174; Porucz mu [Bogu] iedno włfytek łtan rzeczy łwoich á duffay mu iłćieć on teź práwá wiárą będzie pilen łiebie *RejPs* 54v, 154v; *LibMal* 1554/189v; Iź pan z niewolnika łwego Vdziałł go przednieyłzego A tak mu łie iuz przyuczyl Ze mu włzytek dom poruczyl *RejJóz* D4v, A3; *RejKup* aa2; *KromRozm I* O2v; Poruczyl mu [Dawidowi] owce łwe Iákobow lud wyerny/ Aby byl z nyego páłtyrz na włłem miłofierny *LubPs* S2; *RejWiz* 10v; Gdy Tobiałz młody łłuka towárziłłá chcąc iść do Ráges myáłtá Medłkiego/ tráłłil łie z nim Angioł Rápháel/ temu ociec łyná poruczyl/ y łłli w drogę. *Leop Tob* 5 arg, VV v; Y poruczyl ie [uwięzionych dworzan] Márłzáłek nadworny Iozefowi/ ktorem on łłuzyl *BibRadz Gen* 40/4, *Gen* 39/22, 1.*Par* 23/28, *Ps* 58/10, *Ier* 41/10; A gdy go [Samuela] odchowála/ wiodłá gi do kołciółá ze trzemi Cielcy [...] y ofiárowali Cielcá/ á dzyecię poruczylisi káplánowi Heli. *BielKron* 62v, 59, 116v, 142v; *RejAp* 200; weźmi włzytki pány y kxiążetá krolełtwá twego/ á przed włzytkimi porucz mi krolewnę łiołtrę t(wą) *HistRzym* 31v, 18; A tu łie vcłcie nędzni páłterze/ ktorým wam thu Pan poruczyl raczył to niewinne łtadko łwoie *RejPos* 168v; Iź ileł mi ich kolwiek poruczyl Boże Oycze moy/ nie łtráćilem z nich ładnego tobie. *RejPos* 275v, 20, 122v, 210v, 23 lv, 319; *BiałKat* 133v; *RejZwierc* 147v; A tego kto niebaczył/ iź temu komu włzytko łiało poruczono/ niegodzi łię o iednych łłłonkách łtáránie mieć/ á drugie opułczłć [...]? *ModrzBaz* 18v, 44, 126 [2 r.]; *SkarJedn* 57, 217; Befehlen. Poruczyć. Commendare, credere, concredere. *Calag* 62b; Kochay łye w pánu/ ten

włzytko da tobie/ [...] Porucz mu żywot/ y włzytki twé łprawy/ A vznak/ że on tobie iełt łáfkawy. *KochPs* 52, 38, 158; Tedy go Kálphurnius poruczył nieiákiemu Ałteriułzowi prołząc: áby go cudnymi łłowy zmiękczył. *SkarŻyw* 147; [św. *Wojciech*] káždemu namnieyłzemu łłzył tym ochotniey im mu co wzgárdzeńszego poruczono *SkarŻyw* 353, 125, 171 [2 r.]; Bo co włzytkim poruczono/ o to połpolicie włzyłcy ábo nic/ ábo máło bárzo dbáią. *GórnRozm* C3; *GostGosp* 128; *WujNT przedm* 40, s. 69, 349; Zá co Pan Bog tych zdraycow woylkiem wygládzil á winnicę łwá inłzym wdzięcznieyłzym poruczył. *PowodPr* 30; Więłtze łtáránie/ [...] o łzkápách máią/ niłzi o łynách. nie poruczá koniá iedno vmieyłtnemu y pilnemu máłztálerzowi: a łyná łádá komu da w rękę *SkarKaz* 420b, 120a, 242a; Gdy łáná łwego łyná miał wiełć do Páryzá, [...] Poruczył mi corkę łwá y włzyłtkę máiełtność *CiekPotr* 8, 68, 73, 82, 87.

poruczyć około czego (1): á kiedy w drodze było/ [...] poruczyłá nieco łiełtrze okołó rzeczy łwoich *GórnDworz* Bbv.

poruczyć ku czemu (4): Woiewodowie łepak z Káłztelány będą łzykowác powiáty: y ku wiedzieniu Káłztelanóm oné rozdziełá y poruczá *SarnStat* 301. Cf *poruczyć czym ku czemu*, »Panu Bogu poruczyć«, »ku sprawowaniu poruczyć«.

poruczyć czym ku czemu (1): Zbáwiłciel náłz Piotrá włzyłtkich wiernych głowá y Páłterzem połtáwił/ gdy mu owce łwoie ku páłsieniu łłowy zacnemí á powáznemi poruczył *WujJud* 124v.

poruczyć o kim (1): Káždemu Bog poruczył o yego bliźnim. *KromRozm I* Bv; [*Leop 1577 Ps* 90/11 (*Linde*)].

cum inf (1): TE pániá gdy Rzymiánie poimáli byli/ Iednemu iá pánięciu/ chowác porucyli. *RejZwierz* 44.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: aby (1), *zaimek pytajny* (1)] (2): ábowiem ángiołom bozym iełt to poruczono/ áby łtrzegli namnieyłłego połtápienia twego. *RejPs* 136v; *RejAp* 143. Cf [*Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym*].

[*Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym*: Bo Ángiołom łwym poruczył o tobie/ áby cię łtrzegli ná włzyłtkich drogách twoich. *Leop 1577 Ps* 90/11 (*Linde*).]

W charakterystycznych połączeniach: poruczyć bydłéta, cesarstwo, ciało, corkę, czeladkę, człowieka (2), *dobro* (swe) (3), *dom* (2), *dwor*, *dziecię* (*dzieci*) (4), *folwark*, *gości*, *konía*, (*kościelne*) *gospodarstwo* (2), *królewńę*, *lud*, *majęłtność* i *zdrowia*, *małzonkę*, (*naswięłszą*) *matkę* (*matuchńę*) (3), *obfitości* *ziemie*, *owce* [= *zwierzęta*], *owce* (*owieczki*) [= *wiernych*] (8), *raj*, *Rzeczpospolitą*, *rzeczy swoje* (2), *siostrę*, *sprawy* (6), *stad(k)o* [= *wiernych*] (2), *stolec z kościołem*, *syna* (4), *świat* (2), *trzodę* [= *wiernych*], *winnicę* [= *wiernych*], *woły*, *wszytek stan rzeczy swoich*, *wszytko* (9), *zdrowie* *rodzicow*, *ziemię* (2), *żywot*; *poruczyć gniew*, *krzywdy*, *ńędzę*, *niewinność*, *potrzeby*, *wszytko staranie świata tego*; *poruczyć aniołom*, *człowiekowi* (*człeku*) (3), *gospodarzowi*, *kapłanom*, *nauczycielowi*, *opiekalníkowi*, *panięciu*, *pilnemu masztalerzowi*, *przyjacielom*, *roztropnym osobam*, *siestrze*, *śłudze wiernemu*, *synowi* (4); *poruczyć [czyjej] sprawie*.

Przysłowie: *BielKron* 158v; *Ovem lupu commisisti*, *Proverbium*, *Pewnemuż* [!] poruczył yákoiby owcę wilkowi. *Mącz* 200b.

Zwroty: »poruczyć bogom« [*w obliczu śmierci*] (1): TEn gdy tho iuż obaczył wielkie vdręczenie/
Poruczył Bogom dzyeci y fwey miłey żenie. [...] Wfiadł ná koń y w doł wńkoczył *PapPan* Hh4.

»w dozor poruczyć« (1): Ci w młodych leciech gdy fię po oycu zoftáli/ Obyczáie cudzych ziem
przewiedzieć żądáli. Przeto Wielmożna Mátká [...] Do cudzych ziem porządnie onych wyrządźiła/
A roftroptnym ołobam w dozor poruczyła. *KořakCath* B.

»duszę poruczyć« (1): Napierwei duřchą swą bogv wńchechmogączemu, pannye Mary, y wńchitkim
swiethim porucził, drugie powiedział, yz ma wolyą iechacz precz skrakowa *MetrKor* 59/75.

»duszę poruczyć, [poruczyć ducha]« [*przed śmiercią*] (1): O dziewiątey godzinie duřę fwą
wypuścił/ Heli głólem wołáiąc/ Oycu ią poruczył *ArtKanc* D11v [*przekład tego samego tekstu*]
[*MurzNT Luc* 23/46 (*Linde*)].

»poruczyć katom« (1): A rozniewawřzy fię pan on iego/ poruczył go káthom/ áżby dořyc vczynił
zá wřzythek dłuę on iego. *RejPos* 246v.

»poruczyć miłosierdziu, w miłosierdzie« (1:1): *LubPs* Tv; idź á vpadń przed nogi Pána twoiego/
á porucz mu tę nędzę twoię w fwięte miłofierdzye iego *RejPos* 309v.

»w moc, pod moc, mocy (a zwirzchności) poruczyć« [*szyk zmienny*] (6:1:2): [*Pokusa mówi:*]
Ieřteř człowiek potępyony/ Od bogá fwiętych wzgárdzony/ Iuż cie niebo opuściło/ A w nářzę moc
poruczyło *BielKom* D, G3v; Wřfytkoř pod nogi yego řtworzenie podrzućił/ Woły owce bydlęta w
moc yego poruczył *LubPs* C, F4v; *BielKron* 302; nigdy żaden omylon nie będzie w żádney nádzyei
řwoiey/ áni opuřczon w prořbach řwoich/ kiedy wřzytko poruczy mocy á zwirzchności y opiece
řwiętey iego. *RejPos* 213v, 100v, 341; Tego Acháb wezwawřzy/ rzeczę/ miły brácie/ Wřzytkomći w
moc poruczył/ y řpuścił fię ná cyę *HistHel* B3.

»poruczyć pod mořność [*czyjś*], mořności« (1:1): Abowiem Ociec vmiłował tego řyná řwego/ á
wřzytko poruczył pod mořność iego. *RejPos* 242v, 272.

»[*czyjej*] obronie poruczyć« (1): Przetoć *Homerus* powieda być rzecz niesłufzną/ áby zwirzchny
Pan miał całą noc řpác/ ktorego obronie wiele ludzi poruczono [*cuius tutelae populi commissi sunt*]/
á ná ktorego řtáraniu należą naywięřsze řprawy. *ModrzBaz* 26v.

»poruczyć w opatrzenie (a. w opatrność), opatrności« [*szyk zmienny*] (4:2): Ale to co zbywa nád
potrzebę twoię/ choway dla drugich/ ktore tobie Pan twoy poruczył w opátrność twoię. *RejPos* 186;
A co vczyniła thu iuż řłuchay/ wřzytko poruczyła mořności/ woley/ á opátrności Pána Bogá řwoiego
RejPos 272, 211, 357; Nie dořtawáło przedfię raz chlebá ták wiela coby dořyc dla gořci było/brácia
fię zářráfowáli/ Pánu BOgu w opátrzenie řwoich gořci poruczyli. *ReszList* 170; *WujNT Iac* 4 arg.

»poruczyć opiekę albo pieczę« (1): [*Piotr*] był przednyeyřym myędzy ápořtoły/ ktoremu zbáwićyel
poruczył był opyekę kořcyołow/ albo pyeczą o kořcyelech. *KromRozm III* N.

»poruczyć w opiekę, opiece, na opiekę, pod opiekę« [*szyk zmienny*] (18:2:1:1): *RejPs* 170;
Vczekłem fię pod twoye mocz A wřlytkęch nadżeję řwoyę Porucził wopiekę twoyę *RejKup* cc8v; gdy
mu poruczył Ray ná opiekę iego/ Iednoř mu był zákazał drzeweczká iednego *RejWiz* 133, 116v;
potym ták dobrze z nimi był áż im w opiekę řwe řyny po řmierći poruczył. *BielKron* 130, 304; *RejAp*
187; Izařz máło mařz vbogich ludzi/ vbogich á zwłářzczá cnotliwych kářlanów/ vbogich řirotek/
kthore Pan Bog tobie w opiekę poruczył/ řzáfářzem cie ich vczynił *RejPos* 144; Kthory [*rozum*] ácz

fląby ieft/ ále iefli gi poruczyłz w opiekę á w opátrznóść Pánu fwemu/ pewnie/ á ífthotnie od niego podpárt będye *RejPos* 357, 67v, 84v, 124, 190, 213v (10); íthánąc z mocną wiárą á z nádzieią przy Pánu swoim/ [...] á wlyzthki ísprawy swoie poruczyć w opiekę iego á pod zwirzchnóść kroleństwá iego *RejZwierc* 198; *SkarŻyw* 572; *ArtKanc* D10; *Phil* M2; Kłopoty goípodárítwá y domow náłzych y dźiatek/ obracay nam Pánie ná náukę zbáwienną/ á day dobrze wychowác y rzádzić/ to cóś poruczył opiece náłzey y w duchu y w íciele. *SkarKaz* 423b.

»ostatek Bogu poruczyć« = *zdać się na Boga* (2): Oítátek Bogu porucz: Bóg íam wié co dobrze *KochDz* 109; *ActReg* 148.

»(Panu) Bogu, Panu, Bogu Ojcu poruczyć« [*w tym: ku czemu* (1)] [*szyk zmienny*] (21:3:1): *MetrKor* 59/75; Thy znamiona gdy będą v brzemienney/ albo v rodzączy. íawny znak ieft íze ona/ trudno ma zołtać. Przeto pieczęá o niey íamemu Bogu poruczyć *FalZioł* V 32v; *RejFóz* B7v, G3; *RejZwierc* 64v; Krol [*Jagiello pod Grunwaldem*] wzyął miecze/ nie gniewał íe áni pyłzno odpowíadał/ íedno weftchnął á Pánu Bogu to poruczył *BielKron* 384, 28; *Prot* Dv; *RejPos* 133v, 216v, 357; Złe mężobóyftwo/ które pochodzi od ludzi/ ná ípráwiedliwość niewyíádzonych: [...] którzy z zuchwálftwá á pijańftwá z vporu/ zábijáya/ dla íwéy íákiéy krzywdy/ którey prawem dóydź mogli: álbo íá Pánu Bogu poruczyć ku pomízczeniu. *BiałKat* 56; *RejZwierc* 20lv, Aaa2; Gottes heim stellen. Bogu poruczyć. Committere Deo. *Calag* 253b; Niepoízlá ípác/ áz piérwéy Mátkę pozdrowíłá/ Y zdrowíe rodzíców íwych Bogu poruczyłá. *KochTr* 12; *CzechEp* 11; *ReszList* 170; *ArtKanc* O3v; *SiebRozmyśl* H4; *Effectum* tych rzeczy Pánu Bogu/ *in cuius dispositione sunt omnia confilia nostra*, y Ich Míło: tym/ ktorzy o zátrzymániu oyczyzny náłzey *ferio pro sua auctoritate et facultate* rządzá/ poruczywlyz/ á pod mądry rozíádek y kórrékturę Ich M. to wlyzthko poddawlyz. *VotSzl* B4v; *CzahTr* 12v; *SkarKazSej* 663a. Cf »ostatek Bogu poruczyć«.

»poruczyć w posłuszeństwo« (3): [*Bóg*] ziemię poruczył wpoífluíseńftwo nam Adámowem potomkom *RejPs* 154, 154v; *RejPos* 75v.

»poruczyć do rzádu« (1): Kiedy mu dobrá mieyłkie poruczá do rzádu/ [...] Gdy íobie poípolite przywłázcza dochody/ [...] Wymyíla wíęc fortele tákie y owákíe *KlonWor* 18.

»ku sprawowaniu poruczyć« (1): Ieftlíze íey [*żonie*] goípodárítwo ku íprawowaniu poruczyłz, rzeczeć że íá za íługę małz. *BielŻyw* 109.

»poruczyć (świętej) wolej, w świętą wołá, pod świętą wołá« (2:1:1): A nie ízukác żadney ínlzey rády áni żadnych wymyíłow [...]/ tylko wlyzthko poruczyć mocno w íwiętą wołá á w opiekę iego. *RejPos* 84v; Gdyż żadney ínlzey nádzieie nie máłz ná niebie áni ná ziemi/ íedno ábyś [...] wlyzthko poruczył pod íwiętą wołá á pod kroleftwo iego/ íáko Bogá *RejPos* 124, 46, 272.

»w uczenie poruczyć« (1): Co zá náuczycyelowi rodzicy íyná íwego máya w wczénye poruczyć. *GliczKsiąż* L3v.

Szeregi: »poruczyć i dać« [*szyk 1:1*] (2): páfíesz onę wdziéczną owieczkę íwoię onę niewinną dúfzyczkę íwoię/ ktorá tobie Pan twoy dał y poruczył w opiekę twoię. *RejPos* 124, 100v.

»poruczyć a podrzucić pod posłuszeństwo [*czyje*]« (1): wlyzthko mu poruczywlyz á podrzuciwlyz pod poífluíseńftwo iego/ W Ráyu go/ dziwnemi roíkoíszámi ípráwionym/ poítánowíc raczył *RejZwierc* 1v.

»zlecić i poruczyć« (1): [*Pan Chrystus*] Pánowánia świeckiego zákazał/ ále przodkowánie íam wftáwić raczył/ gdyż nie inżemu Apoftołowi iedno íámemu Piotrowi/ owieczki fwe zlecił y poruczył. *WujJud* 125.

»poruczyć i (a) zwierzyć (się)« [*szyk 1:1*] (2): *RejPos* 124v; Nie pomniá ci pánowie/ iz nie íwoie ále Bożé [!] poddáne máią. im ich P. Bog zwierzył y poruczył/ áby ie opátrowáli/ iáko ogrod y winnicę Bożą. *SkarKaz* 351b.

W przen (4) : A thu káždemu pocżciwemu íumnieniu niech będzie poruczono/ komu więcey wierzyć mamy *RejAp* 143; o Pánno y Mátko Boża wielebna/ o prześławna rodzićielko/ ktorey wnętrściom ítworzyćielá niebá y ziemie poruczono. *LatHar* 486.

Zwrot: »w ręce poruczyć« = *dare in manu, commendare in manu PolAnt* [*szyk zmienny*] (2): *BibRadz Gen* 39/8; A gdy iuz on írogi krzyż iemu zgotowali/ [...] On ízedł iáko poíufzny/ ręce íwé złożywfy: A Bogu Oycu íiebie w ręce poruczywfy. *SiebRozmyśl* H4; [*MurzNT* 212 *marg (Linde)*].

Przen (5) : Bo iáko tá ktora rodzi ípieífy íie aby wíllá potrzebie rodzenia: táko y ty przybytki [*piekielne*] kwápiá íie oddáć te rzeczy co im poruczono. *Leop* 4.*Esdr* 4/42; máło mowiemy o cieie y o doległosciach iego/ bochmy to iuz pániej fortunie poruczyli/ ále iz tobie idzie o dużę/ [...] mieýze íie pilnie ná pieczy *RejZwierc* 127v; [*w kąpieli siedząc*] odłóómy pićie [*wina*] ná iny czás/ á íprawę z náturá íáméy wodzie poruczmy. *Oczko* 28v; *KlonKr* A3v; *PudłDydo* A2.

W charakterystycznych połączeniach: *poruczyć fortunie, przybytkom [piekielnym], szczęściu, wirom wiślnym, wnętrnościom, wodzie, zakładom [= obietnicom]*.

a. *O dobrach materialnych*: *Oddać w dzierżawę lub depozyt [komu]* (13) : Wífytki od oblicza ich pogány odrzucił/ A zyemyę ich w dzyedzictwo im íámym poruczył *LubPs* Sv; Pánie poruczyłeś mi dwa táenty/ otom drugie dwa imi zyłkał. *BibRadz Matth* 25/22, 25/20, 27; *BielKron* 152, 361; *HistRzym* [89]v; *WujNT Matth* 25/27.

cum inf (1): [*zamek nasz Derpt*] tylko Polakom y Litwie/ [...] dżierżéc poruczemy. *SarnStat* 1201.

W charakterystycznych połączeniach: *poruczyć dzierżawy, majątność* (2), *pieniądze* (2), *skarb(y)* (2), *talenty [= pieniądze]* (2), *twierdżę* (2), *zamek* (3), *ziemię*.

Zwoty: »w moc poruczyć« (2): Oístatek [...] wśithkiey swey mayenthnoćzi rućhayáczey ktorá przy sobie ma panom exequtorum swym nyzey napífanym wmoz poruczył y dal, abi ony tho wćhithko thak roífchafowali *MetrKor* 59/76v, 59/77.

»ku rządzeniu i dżerżeniu poruczyć« = *aliquid regendum et tenendum committere JanStat, JanPrzyw* (2): IEścze obiecuieimy/ żadnégo zamku/ áni twierdże Królestwá náśzého/ żadnému Książęćciu álbo z rodzáiu Książęćcego idáćemu ku rządzeniu y dżerżeniu/ ná czás álbo ná wieki nieporuczyć. *SarnStat* 484 [*idem*] 884.

Szereg: »poruczyć i dáć« [*szyk 1:1*] (2): dworzan kroliá ie⁸⁰ m. Sigmuntha za exequtori sobie wziął y wybrał ktorim swym exequtorom thi wćhitkie swe mayenthności w mocz dal y poruczył. *MetrKor* 59/77, 59/76v.

b. *Powierzyć zadanie, funkcję; náložyc obowiazek; dare, incumbere, subicere PolAnt, committere Modrz, JanStat; deferre, relinquere Modrz; praeficere Calag* [*w tym: komu* (129), *czemu* [*Kościółowi*] (1)] (134) : *MetrKor* 37/2v; *BierEz* K4; *LibLeg* 11/39v; A tobie poruczy rozliczne íády nád wífytkiemi

narody *RejPs* 165, 104v; *LibMal* 1548f/138v; *RejKup* e4, t4, aa3; Y fludzy oni/ którym [...] pan Jezus Krytús [...]/ máyętności á náuki fwoyey fpráwę y fífáfwánye poruczył/ wlfyfcyc pod yego rofkázówaním/ [...] byli *KromRozm III* C8v, M4v; Bo gdyżes mi poruczył ftrafz zakonu twoyego/ Dayże ábych go wyernye ftrzegł tu czáfu káždego *LubPs* bb, N4v; *GroicPorz* f; *KrowObr* 32v; *RejZwierz* 104; *BibRadz Gen* 47/6; Papież thę rzecz poruczył dwiema Kárdynałómá Kámpegiułowí/ á Eboráceńskiemu *BielKron* 212; przeto im [*Prusakom zdrajcom*] fpráwę á wodztwo poruczono woýfkie *BielKron* 355v, 165, 186, 187v, 221v, 320 (12); A ífz wízitkiego trudno doględać íednemu/ Ale częśc prace mu fífz poruczyć drugiemu *KochSat* C, B4v; *OrzQuin* D2; *RejAp* 14; *GórnDworz* L3v, V5, X4v, Ii7; Augúftus Cefarz Rzymfki vczyńíł ná nie dekret/ y rofkazał áby mu byli dáli podatek káždy z głowy fwey/ á poruczył to Stárofcie mieyfca onego. *RejPos* 18v, 60, 85v, 240v, 262, 300, 329v; *RejZwierz* 25v, 39, 98v, [203]v; Soliman Cefarz Turecki/ [...] poruczył fpráwę Rycerską dwiema Bálzoma *BielSpr* 56v; *WujJud* 3v, 88v; Słyfzimy íz niektorzy miedzy wámi nierządnie íe fpráwuíá/ ktorzy nic czynić niechcá áni robić/ ále to czyníá częgo im nie poruczono. *WujJudConf* 145v, 49v; *BudBib* 1.Mach 3/33; Wieleby Krol w tey mierze íam obaczył y fpráwíł/ wieleby też ludzóm w cnoćie á wierności doíwíadcżonym poruczył. *ModrzBaz* 20v, 25, 75, 97; *SkarŻyw* 363; *GostGosp* 1; Boć Oćiec nikogo nie fádzi: lecz wízitek fád dáł (*marg*) zlecił, poruczył. (-) Synowi *WujNT Ioann* 5/22; *SarnStat* 17, 389, 394, 410, 825; *SkarKaz* 383a, 386b [2 r.], 417a; *CiekPotr* 46; *SkarKazSej* 700a.

poruczyć miasto kogo (1): Krol [*będąc w chorobie*] íe gniewał ífz nie mógl ná koníu íiedzieć/ poruczył fpráwę ímáfto íe íe íe Hetmánowi Stániíłáwowi Kífzce *BielKron* 403.

cum inf (27): A powye przíthem yfz mv nye poruczono nycz mowycz Sczeífárzem yedno lyfth oddacz *LibLeg* 11/135, 7/37, 11/49; Wízakem ía tobie poruczył íuz wízytko fpráwować Skarby/ zbożem y kroleftwem po myfíi ízáfować *RejJóz* L6v; I poruczyli to mowíc panu Rejowi *Diar* 61; *KrowObr* 35v; Tego Iugurtę nád íny wáfne ociec míłował/ y poruczył mu po íobie kroleftwo fpráwować *BielKron* 129v, 90v, 378v, 428; A ták íáko fłyfzyfz/ íz thoć byío poruczono káplánóm ítárego zakonu/ rozeznowáć miedzy trędem á nie trędem/ á leczyć á opátrowáć ony ludzím ták zaráżone. *RejPos* 214v, 123, 183v, 191v *marg*, 214v, 303; Potrzebá przed tymi/ którym Pan Bog poruczył ízáfować Sákrámenty íwemi/ grzechow íe ípowiedáć. *WujJud* 83v, 87, 87v, 122; *BudBib* 2.Esdr 13/13; Wy/ ktorzy póípolítá rzeczą wládaćíe/ A ludzká fpráwíedlíwość w ręku trzymáćíe Wy/ mowíe/ którym ludzím páśc poruczono *KochOdpr* B2v [*idem*] *KochPieś* 46; *ActReg* 46; *WyprPl* A4; *SarnStat* 294, 1198.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem to (8); *aby* (10), *zaimek pytajny* (1), *zaimek względny* (1)] (12): *RejJóz* L6v; Thomuc [*Aaronowi*] przímierzem wíecznyím poruczono y potomkom íego/ pokád niebo dní fpráwuie/ áby fłużyli Bogu y ípołu ofíáry czyníli *BibRadz Eccli* 45/18[19], *2v; Cui sarta tecta exigere traditum est, Komu poruczono yeft/ áby póípolíte budowánie/ gmáchámi y dáchem opátrzył. *Mącz* 368b; Abowíem to był Król poruczył Rádzíe Krákwofkíeý/ áby fpráwę ítáteczną Pánowie Krákwofcy okoío tego dáli/ íáko Lan Fráncufki má być mierzán *GrzepGeom* L; *RejPos* 116, 240v, 317v, 325; *RejZwierz* 192; *WujNT przedm* 3; Monétá Koronna áby byłá bráná/ á fálfzywa brákwóána/ Stároftóm poruczono. *SarnStat* 512.

W charakterystycznych połączeniach: poruczyć dom, dział, opatrność, panowanie, powinność, pracę (część prace) (2), przełożenie, rzecz (3), sąd(y) (sprawę sądow) (6), staranie, straż, szynkostwo, świat, (trudną) sprawę (wiele spraw) (17), obieranie urzędników, władzę (3), wodztwo wojskie; poruczyć grzesić umarłe, kazać ewangelię, dzieci krzcić, opatrować, paść (owieczki, ludzi) (3), rozdawać (rozdawanie)(3), (roz)szafować (5), rządzić, (królestwo, rzecz) sprawować (6), wodzić roty.

Zwroty: »moc (a władzą) poruczyć« (3): A gdzieby on zwirchny moc á władzą fwą nád wśyfłtkimi komu inemu poruczył/ yuż on porucznik á namyáftek nyebędzyc yemu rowyen. *KromRozm III M2v*; [Jezus apostołom] Duchá świętego podać raczył/ y moc związania y rozwiązania/ wiernych y niewiernych ná fwiecie/ poruczyć im raczył *RejPos* 118v, 235.

»w moc poruczyć« (3): Wfzakoż [królowna Wanda] tak ftateczna y mądra była, iż po fmierci iey otcza panięta wfzttkie [!] polskie nie ftrachowały fie rządzenia panftwa otczowfkiego, iey w moc poruczyć. *GlabGad* A3; *BielKron* 304; w ich moc poruczyłem rozdawać obroki [eis incumbebat onus dividendi] miedzy brácią ich. *BudBib* 2.Esdr 13/13.

»rząd (a. rządzenie) (i władzą) poruczyć« [szyk zmienny] (3): *GlabGad* A3; *Górndworz* H4; Abowiem chociaż im [kapłanom] poruczono w kościele Bożym rząd y władzą/ ále ináčzey ich nam fluchác nie kazano/ iedno poki fie podług rofkazania Bożego fprawuią. *WujJudConf* 152.

»szafarstwo (a. szafunk) (i rozdawanie) poruczyć« [szyk zmienny] (4): iuż mieczem/ iuż thez y ogniem bronili [Bestii, tj. Państwa Rzymskiego]/ iuż iey poruczyli fzáfárftwá y rozdawanie wielkich tythułow/ pańftw/ y wielkich zwirchności *RejAp* 112v; *RejPos* 186, 191v; Iáko mu [Józefowi] on pan potim widząc rozum á dziwną roftropność iego/ poruczył mu dom fwoy/ y wfzytko fzáfárftwo máiętności fwoich. *RejZwierc* [203].

»poruczyć urząd« [szyk zmienny] (5): *KrowObr* 5; *BibRadz Eccli* 45/8; Wywyfzłfł Aaroná [...]. Vczynił z nim przymierze wieczne/ á poruczył mu vząd offiárowniczny miedzy ludem [et dedit illi sacerdotium populi] *BudBib Eccli* 45/8; Die Regierung befehlen. Poruczyć vząd/ et Wfádzic ná páníftwo. Praeficere imperio. *Calag* 129b; Lecz fałszywi Ewángelicy nie czekáią áby im Bog ábo ludzie od Bogá ten vząd poruczyli. *SkarKaz* 241a.

»włodarstwo poruczyć« [szyk zmienny] (3): *RejKup* v7; Pátrzayże zálie co mu [człowiekowi] zá fzáfunk á czo zá włodárftwo poruczyć raczył/ podawfzy mu w poślufzeńftwo á w opánowanie bogáctwá wfzytkiey zyemie *RejPos* 191v; *RejZwierc* 192.

»zwirchność (albo przodkowanie) poruczyć« (2): *BielKron* 116v; ponieważ onemu lámemu [papieżowi] Pan Bog w Pietrze pierwzym Bifkupie Rzymfkim/ Powfzechnego Kościoła fprawowanie/ y zwirchność álbo iáko wy zowiecie/ przodkowanie miedzy Apoftoły poruczył *WujJud* 117.

Szeregi: »ukazać i poruczyć« (1): Abowiem gdy [Tobiasz ojciec] czynił theftáment (máiąc śmierć przed oczymá) wezwał fyná do siebie Thobiazá drugiego/ vkazał mu y poruczył dziefięć funtow frebrá v przyaciela fwego Gábelá w miefcie Rages pożyczánych. *BielKron* 97.

»zlecić a poruczyć« (1): Tákże onym [umiejętnym] zá moim żądaniem zlećili á poruczyli to [bibliją przelożyć]/ częgom ią/ [...] zdawna z wielką chucią widzieć prągnął. *BibRadz* *2v.

»poruczyć a (i) zwierzyć (sie)« [szyk 3:1] (4): á nikomu fie tego zwierzyć nie chciał/ a poruczyć thego nikomu nie chciał/ áby miał ktho mieć zwirzchność ábo iáką moc odmieniać iákie drogi/ [...] nád poštánowanie iego święthe *RejPos* 317v, 240v; *KochOdpr* B2v; *KochPieś* 46.

W przen (1) :

Zwrot: »poruczyć w ręce [czyje]« (1): A wieźny iuż nic tego niedoglądał co poruczył w ręce iego [Jozefa] [*quae erant in manu eius*] *BibRadz Gen* 39/23.

c. *Dać, przekazać [komu]* (8) : iuż wierne zábierze z łáski fwey do siebie/ Aby z nimi krolował tám ná wieki w niebie. A złym też tu poruczy ty márne niłkości *RejWiz* 152v.

poruczyć ku czemu (2): niebo zoftáwił ku świętey czći á chwale Twoiey/ á nam tu ziemię poruczył nędznikom ku żywności á ku doczełnemu opátrzeniu náłzemu. *RejPos* 240, 292v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Klucźnik ma dworu pilnować/ gdy Vrzędnik v roboty álbo po iákiey íspráwie/ tedy co potrzebá Vrzędnik mu ma poruczyć *GostGosp* 58.

Szereg: »dać a (abo) poruczyć« (2): Idą ráytárowie ná pułczą/ wielki pokoy/ wielka miłość miedzi nimi. A tu vważ łobie kto ten pokoy im dał ábo kto go im poruczył *RejPos* 334; *RejZwierc* 105v.

W przen (2) : [*mamy wierzyć Lutrowi czy apostołowi*] ktojemu fy Pan táyemnic fwych zwyerzył/ y klucze krolestwa nyebyełkyego mu poruczył *KromRozm II* o2v; *RejAp* 16.

d. *O informacjach, słowach, nauce: Przekazać [w tym: komu]* (15) (16) : *LibLeg* 11/58; *RejPs* 150v; Coś fłyłfał odemnye przy wyelu śwyádkow/ to porucz wyemym ludźyom/ [...] áby ine vczyli. *KromRozm II* g3; Y połłał Ioáb oznáymuiąc Dawidowi wfýłtkę íspráwę walki y poruczył theż połłowi mówiąc: [...] *Leop 2.Reg* 11/19; Pámieťáyćie ná Zakon Moizełlá flugi moiego/ kthorym mu poruczył ná górze Oreb/ do wfýłthkiego ludu Izráelkiego przykazánia y fady. *Leop Mal* 4/4, *Ex* 19/7, *2.Reg* 11/22, 24/19; [Bóg] znalazł wfýłtkę drogę mądrości/ y poruczył iá Iákobowi dziecięciu fwoiemu *RejPos* 149v; Iż gdy Pan po z martwych wfátaniu fwoim/ [...] brał fie ku Bogu Oycu fwemu/ tedy to poštánowanie fwoie święte poruczył był zwolennikom fwoim/ á zwierzył fie im tego mocno/ áby nic inłzego nie powiedáli/ [...] iedno Ewanyeliá świętą *RejPos* 291v, 119v, 149v; Byście tám famy z siebie więcey nie mowiły/ Iedno cołmy wam wfýłtki fpołem poruczyły. *BielSjem* 12; O tym máćierzyńkim docześnym rodzáu Ewángeliłtowie nápiłáli/ iáko im Duch ś. poruczył. *SkarKaz* 483b.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: to] (2); *żeby* (1), *zaimek względny* (1) (2): I owfzem też to byli niektorym cnotkam łobie przychylnem poruczycyli [!] żeby oni tilko fami (a nigd inłzy) o tym co by się znim naofstatek s ftało wiedźieli *MurzHist* V; *Leop Is* 34/16.

W charakterystycznych połączeniach: poruczyć mądrość (2), *mowę, postanowienie, rzecz [= mowę], ustawy, zakon; poruczyć mowić.*

e. *Poddać pod władzę; committere, subicere PolAnt* [w tym: komu] (12) (16) : Theż niechciał żadnemu z fwych przyrodzonych krolestwa żadnego poruczyć *BielŻyw* 163; *BibRadz 2.Mach* 8/22; *BielKron* 171v, 403v; *RejPos* 318; A poruczywfzy Alkimufowi onę kráinę zoftáwił mu służebne ku pomocy/ y wrocił fię łam ku krolowi. *BudBib 1.Mach* 7/20; *PaprPan* C4v.

cum inf (1): Władziłław oćiec [*Bolesława Krzywoustego*] dziwuiąc fie iego czuyności w młodych lećiech/ poruczył mu ofobno ieden wfiec ludzi zniekthoremí pány/ á drugie Siećiechowi/ Hethmanowi íspráwować iáko zwierzchniemu. *BielKron* 349v.

Zwroty: »poruczyć w moc« (1): Tedy on wczynił bráty fwe Hetmány w oboim ízyku/ Simoná/ Iozeffá/ y Ionáthę/ poruczywłfy káždemu w moc/ po tyfiácu y po piáci let [*subiectis inicuique millenis et quingentenis*]. *Leop 2.Mach 8/22*.

»poruczyć w rozkazanie« (1): Abowiem co iuż więcej miał wporny a niewdzięczny naród ludzki poznác dobrodzieyftwá od Páná fwoiego/ gdy mu iuż był fwiát podłóżył pod nogi iego/ á poruczył gi w rofkazanie iego/ iedno áby był zbáwion *RejPos 145v*.

Szereg: »poruczyć a zwierzyć« (1): Tobie Bog poruczył Cefárftwo; á nam zwierzył co iest kościelnego. *WujNT 93*.

α. *Oddać pod nadzór; mittere in carcerem Vulg; deponere PolAnt (5) : Leop Act 12/4; Y poruczył go Fáráo ludowi fwemu/ á wyprowadźili go precz/ z żoną iego/ y ze wśzytkiem co było iego. BibRadz Gen 12/20.*

Zwrot: »poruczyć pod straż« = *tradere militum custodiendum (a. custodire) PolAnt, Vulg; deponere in custodia PolAnt (3)*: Vrząd ich będzie według rofkazania Aaronowego [...]: A thák poruczyće pod ich ftraż wśzytko to co iem należeć będzie. *BibRadz Num 4/27, Act 12/4*; Ktorego poimawłzy/ podał do ciemnice/ poruczywłzy go pod czworę ftraż/ [...] áby go ftrzegli *WujNT Act 12/4*.

2. *Oddać pod osąd; committere JanStat [w tym: komu, czemu (6), co (5)] (6) : ForCnR Dv; BielKom F2; Czáfú nie naznaczył/ Duchowi to ś. y Apoftółom poruczył/ ktorzy ten czas obrali/ y wśzytkiemu Chrześcijánftwu pościć te 40. dni kazali. SkarKaz 121a.*

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Co káždego rozmyślaniu niechay będzie poruczono/ iákim ízáfárzem iest/ á iákimby być ípráwnie miał *RejPos 23v*.

Zwroty: »poruczyć w miłosierdzie« (1): A tę przyiemną ofiárę dajcie Pánu fwemu/ Poruczywłzy wyftępki fwe w miłofierdzye iemu *LubPs B3v*.

»rozsądkowi, rozmyślaniu poruczyć« (1:1): *RejPos 23v*; Abowiem oné/ iáko y inné práwá rozfádkowi tym Deputatom poruczymy [*correctorum iudicio committimus JanStat 142*] *SarnStat 56*.

3. *Rozkazać, nakazać; mandare, praecipere Vulg; committere JanStat [w tym: komu (28)] (33) : Wfzákze tho czólfmy porvczily thylve rafzow ylye bandzie potrzeba kwoly poslowy Vangierskyemv v Báfth [...] powtharzacz bandzyełf *LibLeg 7/35*; Iz to nie ták czynili/ iáko Pan poruczył/ Spalił ie wnet on ogień *RejWiz 182*; Iáko był rofkazał Pan Moizełfowi słudze fwemu/ ták też Moizełf poruczył Iozuemu/ á on wśyfłtko fkuthkiem wypełnił *Leop Ios 11/15*; Aleby thych węzłow nie trzeba czynić wedle wymyłłow fwiátá tego/ ták iáko łobie tużyż/ ále wedle łłowá á poftępkow Páná fwego/ ták iáko on o tym zwolenniki fwoie fzyrzey náuczyc á poruczyć im raczył. *RejZwierc 192v*.*

poruczyć co (5): a thego slyvbu nyemam prófen bycz żadnym wymyłlyonym obyczayem, afzby [...] komuby tho yego krolyewłka myłólcz lyfthem fzwym krolyewłkym dofhatecznye poruczycz raczył *MetrKor 37/4; RejAp 197*; [*papież*] wfzákze dla ludzkiego zbáwienia/ Woyćiechowi wroćić fię ná Bifkupftwo kazał, tofz mu y Opát ie⁸⁰ poruczył. *SkarŻyw 354. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym*.

poruczyć czym (2): a thego flyvbu slyvbuyą prozen nyebycz, zadnym wymyłlyonym obyczayem, do thand, dokand by mya [*lege: mię*] yego krolyewska myłólcz, albo then komuby yego krolyewska myłólcz wfthnye, albo lyfthem szwym krolyewłkym poruczycz raczył dofhatecznye mya nyeprzepułczył *MetrKor 37/2, 37/4*.

cum inf (8): dwieście złotych rozkazał i porucił przereczony pan Bothurzński swoim Exequutorum wicziągacz od sinow Panyey Zabawskiej. *MetrKor* 59/77, 34/265; Ałch dnja yednego pany kfoby gi wezwała i krom dalčhey odwłoky zadanyu fwemu dołlicz vczynycz poruciła. *LibMal* 1548/145v, 1548/146v [2 r.]; *Diar* 73; Ale Prorok kthoryby chełpliwością nákážony będąc/ chciałby mowić w imię moje/ częgom mu ia mowić nieporucił/ ábo też w imię inych Bogow/ będzie zábit. *Leop Deut* 18/20; *RejZwierz* 17.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikami: to (2), tak; (a)by (10), zaimek pytajny (4)] (14): pan thwoy [...] porucił abyżmy trzi cząmlyethi za pyenyadze thv dali. *LibMal* 1548/146; Bo każano obielić/ nędzne⁸⁰ Piekarża A my czynić mułiemy czo nam rozkażano Bo to nam poruczono by gi na doł zdano *RejJóz* K2; Drugi pozew ielth lıftowny/ gdy Sędzia poruczy słudze/ áby pozew nápiřány fıtronie oddał *GroicPorz* pv; A wždy ty ielřtze będąelz mowıl/ iż Pan Kryřtus Papiężá pořtánowıl/ y tak Piotrowi Świętemu porucił áby on řam wřzyřtki kořcioły po wřzyřtkim krzeřcijáńřtwie rządzıl? *KrowObr* 30; á káždemu miánowięcie poruczyćcie czego kto ma być pilen. *BibRadz Num* 4/32, *Esth* 4/5, *1.Mach* 7/9; *Prot* B; *RejPos* 330; á drugich [wymyřlnych zagranicznych strojów] iuř áni zwáć áni ich řobie rořkazać vmie/ iedno kráwcowi poruczy áby mu vczynıl iáko dziś nořżá. *RejZwierz* 57v, 106v; *BudBib Esth* 4/5, *1.Mach* 7/9; *SarnStat* 1153; [O them thes wszřthkiem aby thakze pieczá miał y thego doirzał wielmořny Mikolai z Mielcza woiewoda podolsky [...] poruczeliszmy [my Stefan, król Polski]. *CorfusDocum* 1577 nr 171].

Szeregi: »poruczyć i dać za testament« (1): Wřzyřtkim młodym od řtářřzych w on czás poruczono. Y dano zá Teřtáment by řię mnie chronili *Prot* B.

»poruczyć i (a) rozkazać« = *committere et demandare* *JanStat* [szyk zmienny] (3): *MetrKor* 59/77; Ale iáko řie řkoro przyřliřył Iudás do rzeki/ pořtáwıl piřárze á rotmiřtrze ludu řwego v rzeki/ y porucił á rořkazał im [et mandavit eis] ták mowięc: Zádneho człowieká niezofřáwiayćie/ ále niechay wřřyřthcy wynidá ku bitwie. *Leop 1.Mach* 5/42; *SarnStat* 377.

»ustawić a poruczyć« (1): Bo y tu ná řwiecie/ ácz to bywa przez przełožone řługi iego [Boga]/ [...] vřřáwiono á poruczono ludowi Páńřkiemu/ ma wdzięcznie przyjmowáć pořłuřeńřtwo ono *RejPos* 57v.

Synonimy: 1. dać, oddać, odkazać, polecić, powierzyć, przykazać, zlecić, zwierzyć; 2. zlecić; 3. kazać, nakazać, polecić, rozkazać.

Formacje współrdzenne cf PORUCZAĆ.

Cf **PORUCZENIE, PORUCZONY**